

Sygn. akt I C 463/12

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2012 r.

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Krzysztof Skowron

Protokolant: Ewelina Urbańska

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2012 r.

w Z.

sprawy z powództwa S. M.

przeciwko (...) S.A. w K.

o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i zapłatę

powództwo oddała.

Sygn. akt I C 463/12

## UZASADNIENIE

Powódka, S. M., wniosła o nakazanie pozwanemu - (...) S.A. w K. usunięcia z jej nieruchomości 8 słupów elektroenergetycznych oraz o zasądzenie od niego na jej rzecz kwoty 67.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu (28 maja 2012 r.) do dnia zapłaty i kosztami procesu. W uzasadnieniu żądania wyjaśniła, że jest właścicielką położonej w D. nieruchomości składającej się z działek nr (...). Podała, że na działkach tych postawionych jest osiem słupów, na których zawieszono przewody linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia; zaznaczyła, że urządzenia te wchodziły w skład przedsiębiorstwa pozwanego. Podniosła, że obecność słupów wyklucza zabudowę jej nieruchomości oraz ogranicza jej rolnicze wykorzystanie. Podkreśliła, że pozwany korzysta z jej nieruchomości pozostając w złej wierze. Wreszcie wskazała, że żądana przez nią suma stanowi wynagrodzenie za korzystanie przez pozwanego z jej nieruchomości przez okres 27 miesięcy.

Pozwany, (...) S.A. w K., wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu. Zarzucił, że nabył w drodze zasiedzenia służebność przesyłu realizowaną na nieruchomości powódki. Niezależnie od tego, podał, że ze względu na spoczywające na nim zadania w zakresie dostaw energii elektrycznej, roszczenie windykacyjne powódki pozostawałoby w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem przysługującego jej prawa własności nieruchomości oraz z zasadami współzycia społecznego. Podniósł też, że powódka nie udowodniła, że wszystkie z ośmiu zlokalizowanych na jej nieruchomości słupów elektroenergetycznych należą do niego. Wreszcie wskazał, że korzysta z nieruchomości powódki pozostając w dobrej wierze, przez co nie ma obowiązku uiszczenia wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. M. jest właścicielką położonej w D. (gmina B.) nieruchomości, składającej się m.in. z działek nr (...). Na działkach tych zlokalizowanych jest 8 słupów, na których zawieszono przewody linii elektroenergetycznych 220 kV i 400

kV M. - T. i M. – granica państwa. Linie te zostały oddane do użytku w 1971 r.; w 1999 r. zostały wyremontowane i przebudowane (działania te nie dotyczyły fragmentu sieci znajdującego się na obszarze gminy B.). Właścicielem urządzeń przesyłowych (słupów i przewodów) są (...) S.A. w K., które w tym zakresie są następcą prawnym Zakładu (...) w J. (i kolejnych przedsiębiorstwach przesyłowych). Do 1993 r. położone w D. aktualne działki nr (...) (które powstały w wyniku podziału działek nr (...)) stanowiły własność Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Rolnego w S.; później zostały przekazane Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, a od 2001 r. pozostają własnością osób fizycznych.

(dowód:

- odpis księgi wieczystej nr (...) [k 4-11];
- odpis pełny z rejestru przedsiębiorców z dnia 17 maja 2012 r. [k 37-39];
- zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988 r. wraz z załącznikiem [k 48-55];
- zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. wraz z załącznikiem [k 56-59];
- postanowienie Sądu Rejonowego dla M. St. Warszawy w W. z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt WA.XII Ns-rej.KRS./ (...) [k 76-77];
- pismo (...) z dnia 5 sierpnia 1970 r. [k 101];
- notatka służbowa z dnia 17 kwietnia 1970 r. [k 102-103];
- decyzja Kierownika Urzędu Rejonowego w L. z dnia 27 kwietnia 1998 r. [k 104-105];
- decyzja Starosty (...) z dnia 8 września 1999 r. [k 106];
- wyciąg z księgi wieczystej nr (...) [k 130];
- zarządzenie Wojewody (...) z dnia 29 grudnia 1993 r. wraz z protokołem zdawczo-odbiorczym [k 131-136];
- umowa sprzedaży z dnia 30 marca 2001 r., rep. A nr 1650/2001 [k 189-195];
- zawiadomienia o zmianach w danych ewidencyjnych z dnia 27 sierpnia 2009 r. i 22 października 2009 r. [k 196-206])

Sąd zważył, co następuje:

W sprawie pozwany podniósł zarzut zasiedzenia służebności przesyłu; gdyby istotnie nabył taką służebność powódce nie przysługiwałyby roszczenia, które zostały objęte pozwem (pozwany dysponowałby skutecznym względem niej uprawnieniem do korzystania z jej nieruchomości) - mogłaby ewentualnie żądać zmiany służebności (art. 291 k.c. w zw. z art. 305<sup>4</sup> k.c.) albo jej zniesienia (294 k.c. i 295 k.c. w zw. z art. 305<sup>4</sup> k.c.). W takich warunkach kwestia zasiedzenia służebności podlegała rozpoznaniu w pierwszej kolejności.

Ustalenie faktu zasiedzenia służebności przesyłu może mieć miejsce również w innym postępowaniu, niż postępowanie o stwierdzenie jej zasiedzenia (por. wyrok SN z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08); nie było zatem żadnych przeszkód, żeby w rozpoznawanej sprawie przeprowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do zweryfikowania podniesionego przez pozwanego zarzutu.

Mimo że instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do Kodeksu cywilnego dopiero z dniem 3 sierpnia 2008 r. (art. 305<sup>1</sup> - 305<sup>4</sup> k.c.), możliwość nabycia takiej służebności poprzez zasiedzenie istniała również przed tą datą (por. postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08 i wyrok SN z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08).

Do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie wymagane jest faktyczne korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przez 20 lat – jeżeli jej posiadacz w chwili uzyskania posiadania pozostawał w dobrej wierze, albo przez 30 lat – jeżeli był wtedy w złej wierze (art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. w zw. z art. 352 k.c.; por. też postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08). Decydującym momentem dla oceny dobrej albo złej wiary jest chwila uzyskania posiadania; następujące później zdarzenia, które zmieniają przekonanie posiadacza są bez znaczenia dla tej oceny (por. postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2003 r., III CZP 35/03).

W ramach zarzutu zasiedzenia służebności na korzyść pozwanego przemawiały domniemania ciągłości posiadania (art. 340 k.c. w zw. z art. 352 k.c.) i dobrej wiary (art. 7 k.c.). Żadnego z tych domniemań nie udało się powódce obalić (w istocie nie podjęła żadnych działań w tym zakresie).

W dacie budowy linii elektroenergetycznych 220 kV i 400 kV M. - T. i M. – granica państwa, aktualne działki nr (...) pozostawały własnością Skarbu Państwa. Z dołączonych przez pozwanego decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w P. z dnia 11 marca 1963 r. (k 99-100) i Naczelnika Miasta i Gminy R. z dnia 3 sierpnia 1982 r. (k 119-120) – chociaż dotyczyły innych sieci energetycznych - można było wyprowadzić wnioski, że stawianie wielkich instalacji energetycznych, na rozległych przestrzeniach, w koniecznych warunkach zgodności (...) z planami zagospodarowania przestrzennego i obciążające budżet państwa, nie mogło następować samowolnie i bezprawnie (wyrok SN z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08). Istotne znaczenie miał też fakt, że państwowe przedsiębiorstwo energetyczne nie miało w latach przed 1989 r., czyli w warunkach gospodarki centralnie sterowanej żadnego wyobraźnego interesu ekonomicznego ani prawnego, aby działać nielegalnie wobec drugiego podmiotu państwowego (wyrok SN z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08). Na podstawie tych przesłanek można było skonstruować domniemanie faktyczne, że poprzednicy prawni pozwanego posiadali uprawnienie do korzystania z nieruchomości, stanowiącej aktualnie własność powódki, co dodatkowo przemawiało za istnieniem dobrej wiary po stronie pozwanego (art. 231 k.p.c.). Zresztą, to powódka powinna była udowodnić jego złą wiarę (por. wyrok SN z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08), czego nie uczyniła.

W razie przeniesienia posiadania, kolejny posiadacz może dodać do swojego czasu posiadania, wliczanego do biegu zasiedzenia, czas posiadania swego poprzednika (art. 176 § 1 k.c.). Pozwany był następcą prawnym Zakładu (...) w J., do którego od 1988 r. należały linie elektroenergetyczne 220 kV i 400 kV M. - T. i M. – granica państwa (poza sporem było, że w tym czasie linie te już istniały – powódka nie kwestionowała, że zostały one wybudowane w 1971 r. [k 181], co miało znaczenie przyznania takiego faktu [art. 229 k.p.c.]), oraz kolejnych przedsiębiorstw przesyłowych. W sprawie nie było potrzeby ustalania sięgającego wcześniej, niż 1990 r., następstwa prawnego tych przedsiębiorstw, bo bieg zasiedzenia nie mógł się rozpocząć przed tym rokiem.

Do dnia 1 października 1990 r. obowiązywała zasada jednolitego funduszu własności państwowej (dawny art. 128 k.c.). Mienie pozostające wtedy w zarządzie poprzednika prawnego pozwanego ( Zakładu (...) w J.), w tym linie elektroenergetyczne 220 kV i 400 kV M. - T. i M. – granica państwa, były własnością Skarbu Państwa; tylko Skarb Państwa mógłby też być posiadaczem związanej z przebiegiem tych linii służebności przesyłu (por. postanowienie SN z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08 i postanowienie SN z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09). Skoro był on jednocześnie właścicielem nieruchomości, wykorzystywanej w związku z przebiegiem linii elektroenergetycznych, nie mógł się do tego czasu rozpocząć bieg zasiedzenia służebności przesyłu – zasiedzenie służebności wchodzi bowiem w rachubę, gdy po stronie posiadacza służebności i właściciela nieruchomości występują różne osoby; zresztą w świetle art. 247 k.c. właściciel nieruchomości nie może nabyć obciążającego ją ograniczonego prawa rzeczowego, jakim jest też służebność (por. postanowienie SN z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09).

Własność urządzeń przesyłowych przeszła na poprzednika prawnego pozwanego ( Zakład (...) w J.) z dniem 5 grudnia 1990 r. (art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości w zw. z art. 49 k.c.; por. też uchwałę SN [7 sędziów - zasada prawna] z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, postanowienie SN z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08 i postanowienie SN z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09). Nie obowiązywał już wówczas art. 177 k.c. uniemożliwiający zasiedzenie nieruchomości stanowiących własność państwową (oraz – z mocy art. 292 k.c. – służebności obciążających takie nieruchomości). Od tego zatem

momentu rozpoczął się bieg zasiedzenia służebności przesyłu; do jej zasiedzenia – w kształcie w jakim była realizowana (nieodpłatnie) – doszło po 20 latach jej posiadania, tj. z dniem 6 grudnia 2010 r. (art. 112 k.c.). Przez cały ten czas służebność pozostawała w posiadaniu poprzedników prawnych pozwanego i samego pozwanego (art. 340 k.c. w zw. z art. 352 k.c.);

Posiadacz służebności (posiadacz zależny) w dobrej wierze jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości dopiero od chwili, w której dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o jej wydanie (art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 230 k.c.). Odpis pozwu został doręczony pozwanemu w dniu 28 maja 2012 r. (k 21); wcześniej nabył on jednak służebność przesyłu w drodze zasiedzenia, a posiadając tytuł prawny do nieruchomości powódki nie był zobowiązany do zapłaty wynagrodzenia, o którym mowa w art. 224 k.c.

W takich warunkach powództwo podlegało oddaleniu.

Przeprowadzone dowody były wystarczające dla rozstrzygnięcia sprawy, stąd pozostałe wnioski dowodowe zostały oddalone (art. 217 § 2 k.p.c.). W sytuacji, gdy pozwany nie wykazał, że nie może uzyskać dokumentów dotyczących realizacji inwestycji polegającej na wybudowaniu linii elektroenergetycznych 220 kV i 400 kV M. - T. i M. – granica państwa (art. 250 § 1 k.p.c.), a jedynie podał, że związane byłoby to z czasochłonnymi działaniami, jego wniosek o wystąpienie przez Sąd do wskazanych przez niego instytucji (Archiwów i Starostwa Powiatowego w Z.) o udostępnienie takiej dokumentacji został oddalony. Odmowę przedstawienia przez pozwanego wyciągu z ewidencji urządzeń przesyłowych znajdujących się na nieruchomości powódki (albo innego równoważnego dokumentu), uzasadnianą tajemnicą przedsiębiorstwa, Sąd – na podstawie art. 233 § 2 k.p.c. - zakwalifikował jako działanie zmierzające do przedłużenia postępowania i przyjął, że wszystkie osiem słupów na nieruchomości powódki stanowi własność pozwanego (tym bardziej, że zgodnie z twierdzeniem powódki każda z dwóch linii przebiegających nad jej działkami zawieszona jest na czterech słupach, a pozwany poddawał pod wątpliwość własność jedynie dwóch słupów).

Kolejny wniosek pozwanego o sprawdzenie wartości przedmiotu sporu został odrzucony jako niedopuszczalny (art. 26 k.p.c.).

Roszczenia powódki nie mogły znaleźć ochrony na drodze sądowej jedynie z tej przyczyny, że zanim z nimi wystąpiła, doszło do zasiedzenia służebności przesyłu. Stanowiło to wystarczające uzasadnienie dla odstąpienia od obciążania jej kosztami procesu (art. 102 k.p.c.; por. też wyrok SN z dnia 20 grudnia 1979 r., III PR 78/79).